Fontosabb gazdasági események

„Kapcsold ki!”

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma az Európai Bizottság támogatásával alapvető szemléletmódváltást sürgető, ugyanakkor nagyobb befektetést nem igénylő energiatakarékosságot népszerűsítő kampányt indított útnak.

A „Kapcsold ki!” elnevezésű, négy hétig tartó kampány középpontjában az otthoni elektromos eszközök, fűtés és melegvíz használatának ésszerűsítése áll, amelyylyel az emberek egyszerre spórolhatnak költségeiken, illetve csillapíthatják a klímaváltozás káros hatásait.

A program elsősorban az elektromos eszközök készenléti üzemmódból történő kikapcsolására, a feleslegesen világító izzók lekapcsolására, az energiatakarékos égők, valamint az újratölthető elemek használatára és a háztartási hulladékok csökkentésére helyezi a hangsúlyt. Egy átlagosan hat éves élettartamú energiatakarékos izzóval 20 ezer forint spórolható meg, míg a készenléti üzemmódban álló elektromos készülékek a villanyszámla 12 százalékát teszik ki.

Az Európai Unió (EU) célja az energiapazarlás – dohányzáshoz hasonló – népszerűtlenné tétele. Sok ország esetében az energiapazarlás a szegénység következménye, így a takarékosság érdekében az Uniónak támogatnia kell például a kelet-európai tagállamok fűtési rendszereinek korszerűsítését. Az EU jelenleg is dolgozik a klímavédelmi csomagjának harmadik, 2020-ig 20 százalékos energiatakarékosságot előíró elemének részletein. Ennek keretében Brüsszel egyebek mellett meg kívánja határozni az összes elektromos háztartási eszköz minimális energiatakarékossági követelményét. Az „ökotervezés” mellett a jövőben még fontosabb szerepe lesz az úgynevezett „ökocímkéknek” is, amelyekkel – a mosógépek és hűtők után – valamennyi használati terméket energiatakarékossági kategóriákba sorolják.

Az Európai Bizottság 152 300 eurót, mintegy 40–45 millió forintot fordít a fővárosban és tíz vidéki nagyvárosban, valamint a sajtóban és az interneten is megtalálható „Kapcsold ki!” kampányra.

***

Gazdasági válság

A gazdasági válság a munkaerő-közvetítő és -kölcsönző cégeket sem kerülte el, bár ez természetesen attól is függ, hogy az adott személyzeti tanácsadó cég milyen gazdasági területre vagy szegmensre, illetve milyen HR-szolgáltatásra specializálódott. Egy fizikai munkaerő-kölcsönzésre szakosodott vállalatot például valószínűleg érzékenyebben érint a kialakult gazdasági helyzet, mint egy fejvadász céget. Az elmúlt hónapok tapasztalata alapján elmondható, hogy pénzügyi és számviteli szakemberekre továbbra is van kereslet. A számviteli pozíciók terén elsősorban a könyvelők, főkönyvelők, valamint bérszámfejtők tudnak továbbra is viszonylag köny-

nyen munkát találni, illetve váltani. A pénzügy világában azonban összetettebb helyzet mutatkozik: míg például a hitelezéssel kapcsolatos munkalehetőségek leszűkültek, addig más területeken, mint például az elemzéssel vagy a kontrollinggal kapcsolatos pozíciókra továbbra is nagy az igény. Elmondható ellenben, hogy azok a munkavállalók számíthatnak több munkalehetőségre, akik nemcsak egy bizonyos részfolyamat specialistái, hanem sokkal átfogóbb, szélesebb körű tapasztalattal rendelkeznek. Azt azonban nekik is figyelembe kell venniük, hogy a pénzügyi, számviteli pozíciók esetében a megszokott piaci bérszinthez képest alacsonyabb összeggel kell beérniük. A válság kirobbanása előtt egy kiemelkedő jelölt megnyerése érdekében rugalmasabbak voltak a cégek a bértárgyalások során, most inkább a munkakeresőknek kell alkalmazkodni a lehetőségekhez. Ugyanakkor a jelöltek is egyre nagyobb megértést tanúsítanak a cégek által kínált fizetések elfogadásával, mivel a biztonságra törekszenek. A pénzintézetek többsége még kivár, bővülési tervekről egyelőre nem esik szó, inkább nyitottságot tapasztalnak a piacra kikerült nagyszámú kiváló tudással rendelkező szakember felvétele iránt. A jelen gazdasági válság további alakulásával kapcsolatban a közelgő hónapokban is számítani lehet további elbocsátásokra, ebből adódóan a 2009-es év a legtöbb piaci szereplő számára nagy kihívást jelent. Különösen azért, mivel a kiszámíthatatlan piaci helyzetnek köszönhetően még mindig óvakodnak a cégek az új munkaerő-felvételtől, ezért nagy valószínűséggel ugyanazt a mennyiségű és színvonalú munkát kevesebb dolgozóval fogják majd elvégeztetni. Ebben az esetben jó megoldásként szolgálhat a munkaerő-kölcsönzés, amely nem az igénybevevő cég bérköltségét terheli, ugyanakkor növelheti ezáltal annak kapacitásait, arról nem is beszélve, hogy az ezzel járó munkaügyi adminisztráció és kockázat nem a cégre, hanem a kölcsönbeadóra fog hárulni.

***

Fiatal gazdák

Megtelepedését segítő pályázati kiírás keretében, országos szinten, valamivel több mint 337 millió euróra lehet pályázni, előnye, hogy a pályázónak önrésszel nem kell rendelkeznie. A pályázat célként határozza meg a fiatal gazdák arányának növelését, anélkül, hogy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma nőne, valamint azt, hogy az ágazatban növekedjék a befektetési kedv.

Ahhoz, hogy a negyvenévesnél fiatalabb gazdák pályázhassanak, a vállalkozásnak 6–40 közötti gazdasági egységgel (GE) kell rendelkeznie. Pályázhatnak mind természetes személyek, mind szabadfoglalkozású engedélyt kiváltó fiatalok, családi vállalkozás tagjai, valamint céggel rendelkező gazdák. A pályázó természetes személynek a kifizetési szerződés megkötéséig az említett társasági forma valamelyikét be kell jegyeztetnie. A rendelkezés értelmében a fiatal gazda megtelepedése azt jelenti, hogy teljesen új gazdaságot alapít, vagy tulajdonjogi átruházással, esetleg bérleti szerződéssel átvesz egy megfelelő méretű gazdaságot. A pályázónak szakmai

felkészültséggel kell rendelkeznie, elfogadják a mezőgazdasági líceum vagy szakiskola elvégzését igazoló diplomát, a legkevesebb százötven órát kitevő szakmai képzésen való részvételt igazoló papírt. Továbbá feltétel, hogy a pályázó gazdálkodó család tagja legyen, és az utolsó évben munkaideje felét a mezőgazdaságban töltötte, ezt saját felelősségre tett nyilatkozatban közli. Ugyanakkor vállalnia kell, hogy a pályázat megnyerése után még egy szakképzésen vesz részt. A fiatal gazdának öt évre szóló üzleti tervet kell készítenie, az ellenőrzések során be kell bizonyítania, hogy a pályázati pénz segítségével a GE négy egységgel nőtt.

A pályázat által elég jelentős pénzösszegekhez lehet jutni, egy hat GE-s gazdaság tízezer eurós pályázati támogatást kaphat, ez az összeg a nagyobb farmoknál gazdasági egységenként kétezer euróval nőhet, de gazdaságonként nem haladhatja meg a 25 000 eurót. Az összeget a vidékfejlesztési kifizetési ügynökség két részletben fizeti ki, első részletben a megpályázott összeg hatvan százalékát, második részletben a többit, a két kifizetési dátum között azonban legtöbb 36 hónap telhet el. A pályázónak ugyanakkor be kell bizonyítania, hogy a kapott összeg harminc százalékát befektetésekre fordította, területet vásárolt, épített, vagy meglévő épületet felújított, mezőgazdasági gépet vásárolt vagy bérelt, állatot vásárolt.

A pályázatokat 2009. február 28-ig lehet leadni a megyei vidékfejlesztési és halászati kifizetési ügynökség irodájánál. Az elbírálásnál pontozásos rendszert alkalmaznak, plusz pontokat kapnak azok, akik félig önfenntartó gazdaságokkal rendelkeznek, ha a farm hátrányos helyzetűnek nyilvánított községben található, ha a gazdaság a pályázó saját tulajdonában van, vagy a pályázó valamely szakmai szervezet (egyesület vagy termelői csoport) tagja és igényelte az agrárkörnyezeti kifizetéseket. A pályázati eligazító füzet és a pályázati űrlapok megtalálhatók és letölthetők a http://www.madr.ro/ honlapról.

***

Rohamosan növekszik a munkanélküliség

2008 végén a Hargita Megyei Munkaerő-elhelyező Ügynökség nyilvántartásában 9280 munkanélküli szerepelt, ami öt hónap alatt közel 50 százalékos növekedést jelent. A 2008 második felében jegyzett növekedési tendencia tovább folytatódik, január 1–27. között újabb 1192 munkanélkülit vettek nyilvántartásba. Az ügynökség igazgatója borúlátó: előrejelezhetően februárban is folytatódni fog ez a tendencia, számításai szerint az év végére a Hargita megyei munkanélküliek száma meghaladja a 11 000-et.

A munkanélküliek számának rohamos növekedése mellett jelentősen lecsökkent az üres állások száma a megyében. Az ügynökség tavaly október végén 417 elfoglalható munkahelyről tudott, ez a szám mostanra már 90-re csökkent, amiből 45 varrónői állás. Az ügynökség tisztában van azzal, hogy a munkaadók egy része nem jelenti be a szabaddá vált állást az ügynökségnél, hanem kizárólag a sajtóban fel-

adott hirdetések nyomán próbálja betölteni, ám ez az eljárás törvénytelen, ugyanis törvény kötelez minden munkaadót, hogy az ügynökségnél is bejelentse a megüresedett állást. A jelenlegi helyzet miatt ezután nagyobb hangsúlyt fognak fektetni ennek az előírásnak a betartatására, büntetéseket is kilátásba helyeznek azok számára, akik eltérnek a törvény betűjétől, és ezek a büntetések 3000-től 5000 lejig terjedhetnek.

A helyzettel kapcsolatos társadalmi párbeszéd jegyében zajló tanácskozáson jelen volt az Alfa Kartell Szakszervezeti Tömb képviseletében Sorin Badea, aki a munkavállalók szemszögéből ecsetelte a nehézségeket, illetve a munkaadók szervezetének képviseletében Tibisor Miron is, akinek szavaiból a vállalkozókat sújtó nehézségekről is tudomást szerezhettek a jelenlévők. Mint azt közölte, idén a vállalkozók nem is gondolnak profitra, csupán a túlélésre koncentrálnak, hisz a jelenlegi gazdasági helyzetben szó sem lehet fizetésemelésekről, sokkal inkább a bérek csökkentése a téma. Állítása szerint az elmúlt hónapokban 4–500 céget zártak be tulajdonosaik, s amelyek még működnek, hatalmas gondokkal küszködnek, a bankhitelek elérhetetlenek számukra, emiatt nem képesek előállítani az európai uniós források lehívásához szükséges önrészt sem. „Ha a munkavállalók szomorúak, a munkaadóknak sírniuk kell” – így jellemezte Tibisor Miron a jelenlegi helyzetet.

***

Autós hírek

A Toyota és a Ford szinte késhegyre menő vitát folytat az Egyesült Államokban arról, hogy melyiküké a legtakarékosabb középkategóriás autó. Mindkét cég természetesen egy hibridjárművel verseng a címért: a japán Toyota a Prius, az amerikai Ford pedig a Fusion fogyasztása alapján követeli magának az elsőséget. A Toyota Prius városban 48, országúton 45 mérföldet képes megtenni egy gallon benzinnel, ez 4,92, illetve 5,25 literes 100 kilométerenkénti fogyasztásnak felel meg. A Ford Fusionnak több üzemanyagra van szüksége, 5,76, illetve 6,56 litert fogyaszt. A Ford szerint viszont a Fusionnál könnyebb, rövidebb és keskenyebb Prius nem középkategóriás autó. A *USA Today* című lap arról tudósít, hogy a szövetségi besorolás szerint azonban nem ez, hanem az utas- és a csomagtér együttes mérete számít. A legtakarékosabb autó címe tulajdonképpen reklámháború. A Ford szerint a középkategóriás Fusionnal nem a Prius, hanem a testesebb és kevésbé takarékos Toyota Camry vagy a Nissan Altima hibridváltozata versenyez, és itt a Fusion a győztes.

Tavaly elkezdődött az olasz Fiat tulajdonába került szerb Zastava autógyár dolgozóinak vizsgáztatása, ami után eldől, hogy ki lesz az az 1000 szerencsés, aki maradhat az üzemben. A Fiat a múlt évben vásárolta meg a szerb államtól a kragujeváci üzemet, s vállalta, hogy a még meglévő 2800 dolgozóból ezret tovább foglalkoztat. Ezeket az embereket egy humánerőforrás-gazdálkodással és fejlesztéssel foglalkozó tanácsadó cég választja ki. A tesztmegoldásból és interjúból álló vizsgán mindenki-

nek át kell esnie, gazdasági vezetőtől szerelősori dolgozón át az üzemi biztonsági szolgálat embereiig. A vizsgáztatás 2009. március 15-ig tart.

***

Odeon

Filmforgalmazással foglalkozó szakemberek rég megállapították: a román mozi újjáélesztésére van szükség, mégpedig a filmkészítéstől és forgalmazástól a vetítőtermekig. Azt is javasolják: az iskolai tantervbe is vezessék be a vizuális kultúrával, filmmel kapcsolatos tantárgyakat. A mozi kulturális intézménynek számít, ahogy a múzeumok, színházak, emlékházak is. Ráadásul a moziknak a hazai filmek vetítését is támogatniuk kell, a Româniafilm hálózatához tartozó mozik ennek eleget is tettek: 72 román filmet mutattak be, míg az üzletközpontokban működő multiplexek mindössze 7-et. Kolozsváron a hajdani tíz moziteremből az 1989-es események utáni időben mindössze három maradt meg. Bár a kolozsvári mozizás az „életképesebbek" közé tartozik, már régen nem ugyanaz, mint fénykorában. A Köztársaság (962 hely) és a magánkézben levő Művész (208 hely), illetve az egykori Royal, a mai Győzelem mozit nemrég felújították, korszerűsítették, de számos társuk már csak emlék. Ezen az áldatlan helyzeten változtattak gyökeresen az üzletközpontokban működő multiplexek, a maguk modern felszereltségével. Az úttörő szerepét ezen a téren a Julius Mall vállalta fel, melyet a Polus Center követett. Itt a görög érdekeltségű Odeon Cineplex épített ki 8 termes, összesen 1802 férőhellyel rendelkező filmforgalmazó bázist. Amint Makys Diamantopoulos vezérigazgató a sajtótájékoztatón elmondta: Az Odeon Cineplex Kft. négy városban fog létrehozni modern mozihelyiségeket, romániai befektetésük összesen 20 millió euró. Az első megvalósult multiplex Kolozsváron, a Polus Centerben jött létre. A multiplex nemcsak a filmek megtekintését, hanem a szabadidő minél teljesebb kihasználását is lehetővé teszi a maga módján. Amint a látogató belép a területükre, a szórakoztatóipar teljes figyelmét birtokolhatja 2986 négyzetméteren. A legnagyobb terem 256 férőhellyel rendelkezik, míg a legkisebb 183 hellyel. A vetítés alkalmával 3D digitális rendszert alkalmaznak. A kínálat sem elhanyagolandó. Igyekeznek a modern filmgyártás legkiemelkedőbb alkotásait bemutatni. Közöttük, és ez figyelemreméltó, általuk gyártott görög filmeket is, ezenkívül úgymond rétegvetítéseket is tervbe vettek. Itt érvényesül az, amit Paul Garrison *Exponenciális Marketing*jében megfogalmazott, hogy a fogyasztó elvárását kell figyelembe venni egy áru eladásánál.

***

Obama első elnöki lépései

Az amerikai fiatalok nagyszülei sem emlékeznek olyan nehéz helyzetre, mint amilyen a mostani. A gazdaság lassul, miközben ezermilliárdos, azaz billiós az államadósság. Négy hónap alatt kétmillióan vesztették el állásukat. A közgazdászok ebben

a helyzetben azt javasolják az új elnöknek, hogy újabb billiót költsön – adósságból. Valójában azonban senki sem tudja, hogy ilyen kemény válság idején mi és hogyan működik. Jellemző, hogy a manapság legdivatosabb közgazdász, John Maynard Keynes az állami ösztönző programok előnyeiről a harmincas években azt írta: mindegy, hogyan, csak kapjon pénzt a gazdaság. Szerinte az is megfelelő módszer, ha kiürült palackokat pénzzel tömnek tele, azokat elrejtik elhagyott bányák mélyére, majd szemetet szórnak rá. Magánvállalatok pedig már kezdhetik is a pénzbányászatot. „Ez is működik, persze értelmesebb dolog, ha házakat építenek, vagy ilyesmi." Hát ez az elvi alapja azoknak a tanácsoknak, amelyeket az új elnök kap, de a végső felelős ő lesz, ha a szélbe szórják ezt a roppant összeget. A 44. elnöknek sürgősen döntenie kell, miközben a szakértők sokkal inkább ideológiai megfontolások alapján, mint pontos matematikai modellek ismeretében vitatkoznak. Vajon mi jobb? Ha adócsökkentéssel juttatják el az emberekhez a pénzt, vagy ha nagy állami beruházásokat indítanak el? Az adócsökkentés gyorsabb, de így az a veszély fenyeget, hogy a dollárok nem kerülnek be az árufogalomba: nehéz időkben az emberek hajlamosak spórolni. Igen ám, de a nagyberuházásokat meg kell tervezni! Ez túl hosszadalmas. És milyen beruházások legyenek? A forgalmas utak és hidak javítása gyorsabban megvalósítható és hasznosabb is, mint alacsony kihasználtságú újakat építeni. De a politikusok az amerikai szövetségi államokban is imádnak sztrádák avatásán szalagot átvágni. Ráadásul az államok egy részében törvény is van arra, hogy szövetségi pénzt csak új utak építésére szabad használni. Obama apparátusának asztalain már hegyekben állnak a kormányzói javaslatok mindenféle elképesztő hülyeség megépítésére: állítólag a válságban a legnagyobb szükség gengsztermúzeumokra, idegenforgalmi óriáskampányokra, aquaparkokra és a semmibe vezető hatsávos sztrádákra van. Akad olyan elemző, például a Clinton-csapatban levitézlett Dick Morris, aki szerint a kudarc eleve kódolva van. Obama bevezeti az államot istenítő szocializmust, és négy év alatt még mélyebb csődbe juttatja az országot. Mások szerint viszont éppen ez a válság Obama nagy esélye, hogy megvalósítsa, amit ígért: a változásokat. Jobb körülmények között a törvényhozók vonakodnának pénzt adni megújuló energiaforrásokra, környezettudatosabb építkezésekre, technológiai korszerűsítésre. Most könnyen átmehet mindez, csak azt kell szem előtt tartania, hogy ha már az iskolásoktól, a kisbabáktól és a még meg sem születettektől veszi el a pénzt – a kölcsön ezt jelenti –, úgy költse el, hogy az számukra is hasznos legyen. Hogy ne hajoljon meg a szövetséges államok bürokráciája előtt: ha kell a központi pénz, akkor tessék betartani a központi szabályokat. Mindezt persze könnyebb javasolni, mint megvalósítani, de Obamának jók az esélyei. Bush haverokkal vette körül magát. A 44. elnöktől ennél mi sem áll távolabb. Ő nemcsak figyel a másik tábor érveire, de integrálni is tudja belőlük azt, ami számára használható. Azt üzeni, hogy egy év előtti kemény ellenfelét, Hillary Clintont külügyminiszterré nevezte ki. Sokakat elképesztett a bátor lépés, hogy az ország által megutált Bush-csapatból választott védelmi

minisztert. Az új kormányzat intellektuális szintjéről sokat elárul, hogy az új energetikai miniszter, Steven Chu Nobel-díjas tudós, a gazdasági kabinet elnöke, Larry Summers pedig a Harvard Egyetem elnöke volt. Állítólag John Fitzgerald Kennedy óta nem volt olyan magas IQ-jú csapat a Fehér Házban, mint most. Nos, ahhoz persze nagyon okosnak kell lenni, hogy az ember ne féljen a nála okosabbaktól, sőt, még irányítani is tudja őket.

Obamát sokat dicsérték már az internet mesteri használatáért, de legutóbbi kezdeményezése többet árul el a demokráciáról vallott felfogásáról, mint a kommunikációs technika iránti érzékéről. A hatalom átadásának-átvételének időszakában Obama arra kérte támogatóit, hogy tartsanak olyan lakossági találkozókat, amelyeken az egészségbiztosítás reformját vitatják meg, s javaslatokat tesznek arra, hogyan működhet a rendszer hatékonyabban és takarékosabban. Az eredmény az új elnököt is meglepte. Néhány nap alatt tízezer találkozót tartottak Amerika-szerte, és több mint ötezer javaslatcsomag érkezett. Obamát sokat dicsérik higgadtságáért, józanságáért is, de igazi erényének azt tartják, hogy páratlan konszenzusépítőnek ígérkezik, aki egy-egy ügy mellett képes egyesíteni a politikai és a társadalmi hierarchiát, a szellemi kiválóságoktól a munkanélküliekig. Hát persze: erre az övénél jobb háttere senkinek sem volt: ő egyszerre fekete és fehér. Kultúrájában az iszlám éppúgy jelen van, mint a kereszténység. Olyan emberek leszármazottja, akik szülőhazájuk helyett Amerikát választották. Sőt: kenyai édesapja révén egy olyan emberé is, aki az Egyesült Államok hibáit látva, inkább visszatért régi hazájába.

Összeállította: Csomafáy Ferenc